

DOI: 10.31866/2616-745X.11.2023.278418
УДК 355.01:323.2:327.8(477)

СВІТ НАВКОЛО УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ КОНФЛІКТНОГО ДИСКУРСУ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ ШЛЯХОМ ОБ'ЄДНАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ

Шевель Інна Петрівна

*Кандидатка соціологічних наук, доцентка,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,
e-mail: shevelinna@ukr.net,
Київський національний університет культури і мистецтва,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133*

Надіслано:

21.11.2022

Рецензовано:

25.11.2022

Прийнято:

30.11.2022

Для цитування:

Шевель, І.П., 2022. Світ навколо України: тенденції конфліктного дискурсу у протидії російській агресії шляхом об'єднання євроінтеграційних цінностей. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 11, с.60-69. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.11.2023.278418>.

Головною проблемою сьогодення є агресія росії проти України. Це стало першою біполярною війною світового масштабу. Війна росії проти України стрімко змінила сприйняття російської загрози і призвела до багатоаспектного конфлікту у світовому співтоваристві. Метою дослідження є наукове, теоретико-прикладне обґрунтування формулювань російським керівництвом цілей вторгнення та їх подача. Методологія дослідження полягає в аналітичному аналізі стану війни на сьогодні. Наукова розвідка надає можливість проаналізувати та показати результати різних досліджень (політичних, соціологічних, історичних) щодо ставлення до війни різних країн і безпосередньо України. Без історичного аналізу неможливо остаточно зрозуміти вторгнення росії в Україну. Також проблемою є політична складова нашої країни, оскільки у владних структурах нерідко виявляються зрадники держави, які працюють на росію. Соціологічні дослідження здійснено за допомогою методу опитування і динаміки підтримки і допомоги Україні в геополітичному просторі. Існує багато

моментів, які розглядаються в ракурсі поєднання і пояснення цих аналізів. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні отриманих висновків, зроблених під час війни, з боку європейців щодо України та існуючого напруження в світі та Європі стосовно подій різного спектра, які відбуваються в Україні. Висновок: Європа та цивілізаційний світ кардинально змінили свій погляд і усвідомили масштаби російської загрози для світу. Вони зрозуміли, що українці захищають і відвойовують свої землі не лише заради себе, а й заради збереження миру і стабільності у всьому світі, борються за свою свободу, цінності і демократію, які ми разом поділяємо. І це зафіксовано у багатьох міжнародних документах. Європа об'єдналася, Європа пробудилася, Європа підставила своє плече і надала підтримку. Європейські цінності сьогодні перебувають під захистом України, але за дуже високою ціною.

Ключові слова: війна; агресія; широкомасштабне вторгнення; євроінтеграція; європейські цінності; багатовекторний конфлікт; європейська та світова позиції.

Вступ

Війна росії проти України носить всеосяжний і нищівний характер і бере свій початок ще з 2014 року. На сьогодні вже багато країн визнали росію державою-терористом за її дії на території України (мародерство, крадіжки, вбивства, зґвалтування, знущання, катування). В документах західних лідерів, ЗМІ, світових політиків та урядовців офіційно з'явилося поняття «держава-терорист». Це призвело до того, що світ побачив зовсім іншу росію і її злочинні, агресивні дії проти України (Гай-Нижник, 2022, с. 64). На сьогодні 6 країн ЄС визнали рф терористичною державою. Це Україна, Польща, Литва, Латвія, Естонія, Чехія. США зобов'язували держсекретаря Ентоні Блінкена в липні 2022 року **ухвалити резолюцію** в Сенаті, яка закликає визнати Росію державою-спонсором тероризму (Pentagon Press, 2022), але ця резолюція не є обов'язковою до виконання. Керівництво США занепокоєне, що цей конфлікт може вийти за межі двосторонніх відносин росії та України.

21 листопада 2022 року Парламентська асамблея НАТО (всі 30 країн Альянсу) визнала росію державою-терористом. Вона затвердила, що метою рф є знищення держави Україна і всього її народу та виступила з вимогою скликати міжнародний трибунал для покарання злочинців.

На думку соціолога Є. Головахи, Україна не може здатися, вона повинна вийти з неї (війни) абсолютно інтегрованою європейською країною (Ткачук, 2022). Професор А. Ручка проаналізував зміну цінностей у українців за 25 років і показав, наскільки український народ підняв свою позицію інтегрованості в свою державу і в європейський вектор розвитку (Ручка, 2016).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема війни розглядається різними науковцями в різних вимірах. Вітчизняні дослідники, такі як Є. Головаха, А. Ручка, О. Резнік, О. Злобіна, проводять наукові аналізи про суспільні зміни внаслідок війни, західні вчені, такі як Р. Арон, Ю. Габермас, М. Хард, А. Негрі, М. Кревельд, Х. Хофмайстер, висувають свої наукові ідеї через ознаки геополітики світу і продовжують цікавитися проблематикою війни і миру. Їх вчення є актуальними в аналізах конфліктів між державами. Науковці постійно дискутують про досліджувану тему війни. Історики пояснюють ситуацію сучасності через розгляд минулого, філософи через вивчення людського буття і вважають, що війна – це нормальний стан, соціологи через опитування громадської думки та аналіз суспільних змін і ставлення населення до ситуації, політологи вивчають стан війни до-зараз-після.

Формулювання цілей статті

Головна мета статті полягає в тому, щоб розкрити проблему війни і миру за допомогою застосування на практиці нових політико-наукових підходів до запобігання врегулювання миру та проаналізувати глобальні зміни планетарного значення навколо війни росії проти України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сьогодні до російсько-української війни прикута велика увага по всьому світу. Досі існують держави, які загрожують війною іншим. Ми знаємо, що група людей, які хочуть «володіти світом», все більше зростає. Ці люди вважають себе «громадянами» цілого світу, але їх держава забезпечує їм повну владу і підтримує їх позицію «володаря світу» в тотальному контролі і неправдивій інформації чи пропаганді. В такому випадку глобалізація руйнує захисні механізми, де інформаційна інтеграція робить суверенні держави дуже вразливими і незахищеними перед такими владними країнами, що призводить до військових конфліктів.

Як вважає Х. Хофмайстер, держава за своєю історією занурюється в насильство і тісно з ним пов'язується на весь період влади, і тоді вона ніколи не зможе позбавитись бажання війни, тому що воля до війни – це воля до влади (Кіндратець, 2010, с. 122).

М. Хард і А. Негрі (Hardt and Negri, 2000, р. 13, 14) підтверджують, що міжнародно-правові межі війни з часом руйнуються.

В міжнародній політиці дуже часто можна зустріти подвійні стандарти ведення боротьби проти війни чи підтримки держав. Тому саме ці стандарти заважають затвердити чітку єдину модель реагування і регулювання

боротьби держав проти сепаратизму та колаборації. Великі сильні держави одні країни підтримують, а іншим не надають цієї можливості. Україні в цьому сенсі пощастило. Президент країни впевнено утримує міжнародну позицію, спрямовану на підтримку, допомогу, розвиток, відновлення та регулювання війни в державі, яка крокує до перемоги. Саме завдяки такій міцній позиції Україна багато досягла в період російсько-української війни на європейській та міжнародній площині.

Україна дуже багато зробила, щоб захистити себе і розвиватися в європейському напрямку. Відбулися зміни в міжнародному середовищі. В період російської агресії 23 червня 2022 року Україна набула статусу кандидата на вступ до ЄС. Опитування центром Flash Eurobarometer «Реакція ЄС на війну в Україні» та YouGov «Світова громадська думка про війну в Україні» показали, що в середньому 80 % європейців підтримують вступ України до Європейського Союзу. Серед країн прихильників Португалія, Естонія, Литва, Польща, Ірландія, Люксембург, Греція, Австрія, Кіпр, Словаччина, Угорщина, Швеція, Фінляндія, Німеччина та інші, скептично поставилися Бельгія і Франція, і це становило приблизно 16 %.

Було підписано п'ять угод України з ЄС на дворічний план інтеграції та солідарності Європи з Україною у війні росії проти України («цифрового безвізу», співробітництва у митній та податковій сферах, бюджетна підтримка Україні з боку ЄС). Всі 27 країн лідерів ЄС проголосували за фінансову та військову підтримку України, це одностайне рішення демонструє, що Європа почала серйозніше реагувати на події в нашій державі. Також у вересні 2022 року подано заявку до вступу в НАТО, коли в Україні прихильність населення до інтеграції до Альянсу становила 83 % (Калініченко, 2022) (Див. рис. 1).

Рис. 1. Країни ЄС, які висловили найбільшу підтримку вступу України в ЄС

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну допомога від міжнародних партнерів не була достатньою. США та НАТО змінили своє ставлення до боєздатності української армії протягом кількох місяців війни і побачили, як вона показала себе на полі бою, на захисті всієї країни. Пентагон, Америка впевнені в перемозі України, тому що росія не змогла реалізувати свої цілі, і вся світова спільнота перестала боятися і впевнилася в її агресивних діях, які порушують всі норми міжнародного права (Pentagon Press, 2022).

За даними центру аналізу та соціологічних досліджень (CISR) Міжнародного республіканського інституту (IRI), показано, що 98 % українців твердо вірять у перемогу в цій війні, а також 91 % підтримують роботу свого президента у воєнному напрямку. Також у порівнянні з іншими дослідженнями ситуація по таких позиціях майже однакова, є відхилення в кілька відсотків, це говорить про те, що думки населення не змінюються, і українці впевнені в собі і в своїх силах в перемогу (Калініченко, 2022).

Увага всього світу прикута до російсько-української війни. Компанією Ipsos було проведено глобальне дослідження щодо того, в яких країнах постійно стежать за подіями в Україні і де проводяться акції на підтримку санкцій проти росії. За його даними, результат становить 57–77 % у 27-ми країнах світу. Найбільше занепокоєння висловлюють японці і шведи – в середньому 85 % (Див. рис. 2).

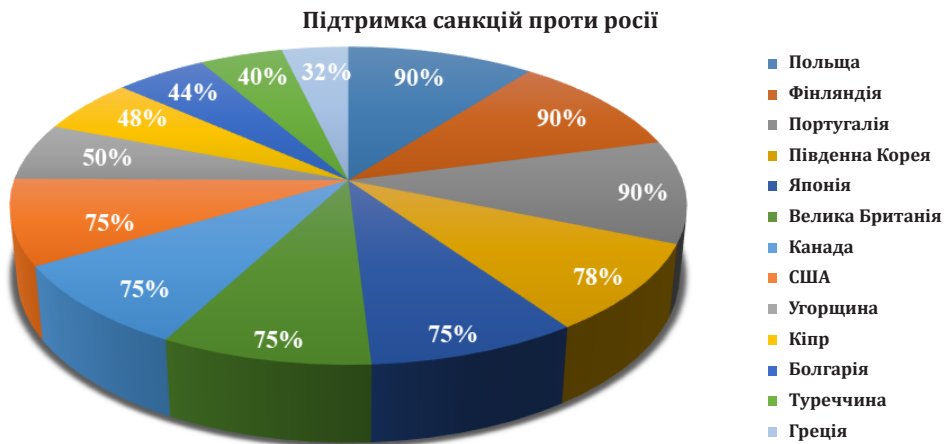

Рис. 2. Підтримка різних видів санкцій проти росії

В таких країнах, як Словенія, Португалія, Мальта, Естонія, Італія, стурбованість війною в Україні становить у середньому у 90 % опитаних.

ШЕВЕЛЬ ІННА ПЕТРІВНА
СВІТ НАВКОЛО УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ КОНФЛІКТНОГО ДИСКУРСУ
У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ ШЛЯХОМ ОБ'ЄДНАННЯ...

В історично пов'язаних з Україною Ізраїлі і Канаді це питання хвилює в середньому 60 % опитаного населення. Менші інформаційні інтереси стосовно України проявляються у Франції, Греції, Бельгії, Словенії, Угорщині – в середньому 40 %, але в цих країнах все одно знають про ситуацію в нашій державі і надають допомогу і підтримку (Калініченко, 2022) (Див. рис. 3).

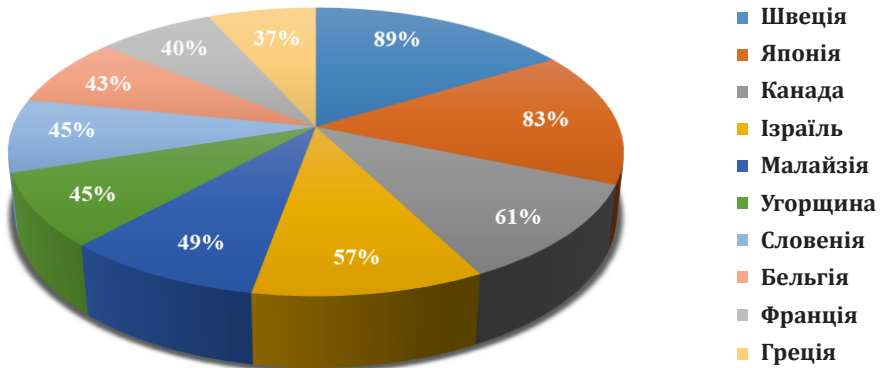

Рис. 3. Країни, які постійно відстежують події російсько-української війни

Країни, які географічно наближені до росії, вбачають у цьому ризики і для себе, серед таких країн Японія, Польща, Південна Корея, Швеція, і це становить в середньому 82 % занепокоєних громадян.

За даними опитування YouGov, велика кількість країн вважають, що відповідальність за ситуацію, яка склалася в Україні, повинна нести росія. Така думка висловлена в середньому серед 78 % населення таких країн, як Кіпр, Болгарія, Греція, Словаччина, Італія, Іспанія, Хорватія та ін. (Калініченко, 2022) (Див. рис. 3, 4).

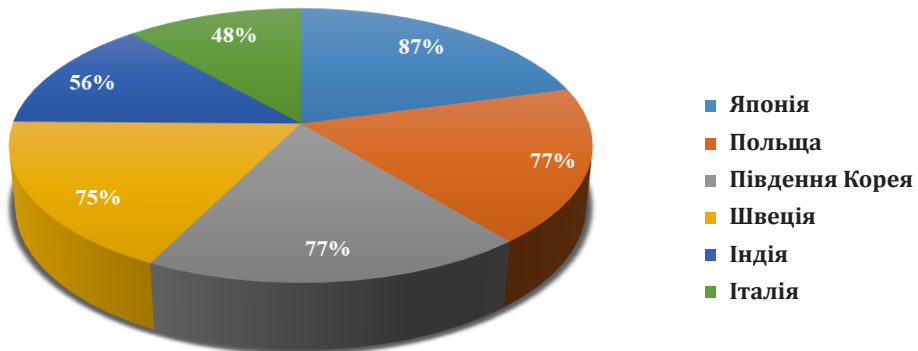

Рис. 4. Географічні ризики для світу в російсько-українській війні

Висновки

Отже, ми бачимо, що в XXI столітті деякі міждержавні конфлікти залишаються незмінними з причин території, боротьби за ресурси, державних інтересів тощо, але в умовах глобалізації змінюються принципи та характер ведення війни. Науковці зазначили на початку XXI століття «нетрадиційні» методи ведення війни. Це стимулює до винайдення нових способів захисту населення від воєн.

Як вважав Р. Арон (2000), багато спільнот не хочуть показувати сильну сторону, щоб запобігати агресії зі сторони і мати мир, але країни-агресори, навпаки, хочуть показати силу, довести, що вони могутні, здатні диктувати своє бажання та волю своїм сусідам і партнерам, суперникам, щоб їх боялися, щоб вони могли впливати на долю людства, на майбутнє цивілізації, щоб ними захоплювалися. Завжди такі прагнення можуть зіткнутися з неочікуваними наслідками, «максималізацією», як вважає Р. Арон, яка не гарантує безпеку. Це пояснюється тим, що в кожній системі є запас сил, який не можна перевищувати, який спонукає на протилежність проти себе. Чим більше сили, тим швидше ослаблення (Кіндратець, 2010, с. 123).

Багато вчених вважають, що війна – погана умова розвитку суспільства, а деякі вважають навпаки. Е. Кант зазначає, що можливий «вічний мир» у майбутньому. Буде створена економічна співпраця між державами, де в правових державах владі буде непросто отримати згоду громадян країни на війну. Це є наближення до міжнародного співробітництва, демократії, світового господарства у різних сферах життя (Mishchenko et al., 2022, p. 123). Але це буде складно, враховуючи поширення бідності і багатства в світі, яке йде нерівномірно. Як ми вже мали нагоду спостерігати, ООН, на яку покладали великі надії, показала себе неспроможною на початку російсько-української війни. За її правилами, вона повинна відвернути війну між державами росією і Україною та іншими державами в світі, які конфліктують із порушенням принципів демократії, формування військово-промислового комплексу, нагромадження зброї, де такі держави називають державою в державі.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

А.О. Ручка: Зміни цінностей українців за 25 років, 2016. *Інститут соціології Національної академії наук України*, [online] 2 грудня. Доступно: <<http://i-soc.com.ua/ua/news/zmini-cinnostey-ukrainciv-25-rokiv>> [Дата звернення 25 жовтня 2022].

ШЕВЕЛЬ ІННА ПЕТРІВНА

**СВІТ НАВКОЛО УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ КОНФЛІКТНОГО ДИСКУРСУ
У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ ШЛЯХОМ ОБ'ЄДНАННЯ...**

- Арон, Р., 2000. *Мир і війна між націями*. Переклад з французької. Київ: Юніверс.
- Гай-Нижник, П., 2022. Російсько-українська війна – війна за життя (2014–2022 рр.). *Українознавство*, [e-journal] 1 (82), с.51-76. DOI: 10.30840/2413-7065.1(82).2022.255750
- Калініченко, О., 2022. Як війна в Україні змінює громадську думку в Європі та світі. *LB.ua*, [online] 11 травня. Доступно: <https://lb.ua/world/2022/05/11/516489_yak_viyna_ukraini_zminyuie_gromadsku.html> [Дата звернення 25 жовтня 2022].
- Кіндратець, О., 2010. Проблеми війни і миру в третьому тисячолітті. *Політичний менеджмент*, 2, с.119-127.
- Ткачук, М., 2022. Соціолог Євген Головаха: Якщо ми не здамося – вийдемо з цієї війни абсолютно інтегрованою європейською країною. *Новинарня*, [online] 30 березня. Доступно: <<https://novynarnia.com/2022/03/30/yegolovaha/>> [Дата звернення 25 жовтня 2022].
- Hardt, M. and Negri, A., 2000. *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
- Mishchenko, A., Shevel, I., Likarchuk, D. and Shevchenko, M., 2022. The Aspects of International Communication: Strategic Partnership of Ukraine and Turkey. *Statistics, Politics and Policy*, [e-journal] 13(3), pp.347-368. <https://doi.org/10.1515/spp-2022-0006>
- Pentagon Press Secretary John F. Kirby Holds a Press Briefing, 2022. *U.S. Department of Defense*, [online] 6 April. Available at: <<https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/2991964/pentagon-press-secretary-john-f-kirby-holds-a-press-briefing/>> [Accessed 25 October 2022].

REFERENCES

- A.O. Ruchka: Zminy tsinnosti ukrainsiv za 25 rokiv [A.O. Pen: Changes in values of Ukrainians over 25 years], 2016. *Institute of Sociology National Academy of Sciences of Ukraine*, [online] 2 December. Available at: <<http://i-soc.com.ua/ua/news/zmini-cinnostey-ukrainciv-25-rokiv>> [Accessed 25 October 2022].
- Aron, R., 2000. *Myr i viina mizh natsiiamy* [Peace and War Between Nations]. Translation from French. Kyiv: Yunivers.
- Hai-Nyzhnyk, P., 2022. Rosiisko-ukrainska viina – viina za zhyttia (2014–2022 rr.) [The Russian-Ukrainian war is a war for life (2014–2022)]. *Ukrainian Studies*, [e-journal] 1 (82), pp.51-76. DOI: 10.30840/2413-7065.1(82).2022.255750
- Hardt, M. and Negri, A., 2000. *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kalinichenko, O., 2022. Yak viina v Ukraini zminiuie hromadsku dumku v Yevropi ta sviti [How the war in Ukraine changes public opinion in Europe and the world]. *LB.ua*, [online] 11 May. Available at: <https://lb.ua/world/2022/05/11/516489_yak_viyna_ukraini_zminyuie_gromadsku.html> [Accessed 25 October 2022].

Kindratets, O., 2010. Problemy viiny i myru v tretomu tysiacholitti [Problems of war and peace in the third millennium]. *Politychnyi menezhment*, 2, pp.119-127.

Mishchenko, A., Shevel, I., Likarchuk, D. and Shevchenko, M., 2022. The Aspects of International Communication: Strategic Partnership of Ukraine and Turkey. *Statistics, Politics and Policy*, [e-journal] 13(3), pp.347-368. <https://doi.org/10.1515/spp-2022-0006>

Pentagon Press Secretary John F. Kirby Holds a Press Briefing, 2022. *U.S. Department of Defense*, [online] 6 April. Available at: <<https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/2991964/pentagon-press-secretary-john-f-kirby-holds-a-press-briefing/>> [Accessed 25 October 2022].

Тkachuk, M., 2022. Sotsioloh Yevhen Holovakha: Yakshcho my ne zdamosia – vyidemo z tsiiei viiny absolutno intehrovanoi yevropeiskoiu krainoiu [Sociologist Yevhen Holovakha: If we do not surrender, we will emerge from this war as a fully integrated European country]. *Novynarnia*, [online] 30 March. Available at: <<https://novynarnia.com/2022/03/30/yegolovaha/>> [Accessed 25 October 2022].

**THE WORLD AROUND UKRAINE: CONFLICT DISCOURSE
TENDENCIES IN COUNTERING RUSSIAN AGGRESSION
BY COMBINING EUROPEAN INTEGRATION VALUES**

Inna Shevel

*PhD in Sociology, Associate Professor,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6387-2506>,
e-mail: shevelinna@ukr.net,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine*

russia's war of aggression against Ukraine is the main issue today. It has become the first bipolar war on a global scale. russia's war against Ukraine has rapidly changed the perception of the russian threat and led to a multispectral conflict in the world community. The study is aimed at the scientific, theoretical, and applied substantiation of the russian leadership's formulations of the invasion goals and their presentation. The research methodology consists in the analytical analysis of the current state of the war. The research provides an opportunity to analyse and demonstrate the results of various studies (political, sociological, historical) regarding the attitude of different countries and Ukraine itself to the war. Without a historical analysis, it is not possible to fully understand russia's invasion of Ukraine. The political component of our state is also an issue since traitors to the state who work for russia are often found in the power structures. The sociological research has been carried out using the survey method and the dynamics of support and assistance to Ukraine in the geopolitical space. There are many points that are considered from the perspective of combining and explaining these analyses. The scientific novelty is to substantiate the conclusions drawn during the war on the part of Europeans regarding Ukraine and the existing tension in the world and Europe regarding the events of various spectrums that are developing in Ukraine. Conclusions. Europe and the civilised world have radically changed their view and realised the extent of the Russian threat to the world. They realised that Ukrainians defend and win back their lands not only for their own sake but also for the sake of preserving peace and stability in the whole world, fighting for their freedom, values, and democracy, which we share together. And this is recorded in many international documents. Europe united, Europe woke up, Europe gave a helping hand and provided support. European values are under the protection of Ukraine but at a very high price.

Key words: war; aggression; large-scale invasion; European integration; European values; multi-vector conflict; European and world positions.